

การสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี

อรพรรณ ศรีทอง*

รับบทความ 4 พฤศจิกายน 2567 แก้ไขบทความ 2 มกราคม 2568 ตอรับบทความ 4 เมษายน 2568

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) จำแนกและศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี และ 2) รวบรวมเป็นแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ได้มาจากการสังเคราะห์งานวิจัยจากผลงานที่ได้มีการเผยแพร่ลงในวารสารวิชาการและฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับใช้ในการศึกษาข้อมูลงานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรีที่ผ่านมาของนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้ศึกษาบริบทเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีงานวิจัยที่ศึกษาทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 14 เรื่อง สามารถจำแนกงานวิจัยตามสาขาทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” ได้เป็น 5 สาขา ประกอบด้วยสาขามิปัญญาท้องถิ่น มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 9 เรื่อง สาขาวรรณกรรมทางภาษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 เรื่อง สาขาเศรษฐกิจพอเพียง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่อง สาขาศิลปะการแสดง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่อง สาขาวรรณศิลป์ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่อง ทั้งนี้พบว่างานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยใช้การศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาจากปรากฏการณ์วิทยาโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก สอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของบริบทชุมชนเหล่านั้น นอกจากนี้พบว่างานวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาในกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ จำนวน 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กะเหรี่ยง มอญ ไทยทรงดำ และขมุ ที่มีเนื้อหากการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิถีชีวิต ความเชื่อ อาหาร การตั้งถิ่นที่อยู่ ประเพณีวัฒนธรรม วรรณกรรม ศิลปะการแสดง การรักษาโรค และภาษา อย่างไรก็ตามพบว่ยังไม่มีการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ อาทิ ไทยพวน ไทยยวน ลาวเวียง ลาวครั่ง จึงเห็นควรศึกษาและพัฒนางานวิจัยในกลุ่มชาติพันธุ์ดังกล่าวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและศึกษาวัฒนธรรมประเพณี ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในจังหวัดกาญจนบุรีให้ครบถ้วนในลำดับต่อไป และแหล่งอ้างอิงของทั้งหมด 14 เรื่อง สามารถสืบค้นได้จาก 3 แหล่ง ได้แก่ สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำสำคัญ : ศิลปะและวัฒนธรรม; ภูมิปัญญาท้องถิ่น; การสังเคราะห์งานวิจัย; กลุ่มชาติพันธุ์

Synthesis of Cultural Research Data of Ethnic Groups in Kanchanaburi Province

Orapan Sritong*

Received 4 November 2024.; Revised 2 January 2025; Accepted 4 April 2025

Abstract

The objectives of this research were: 1) to classify and study the body of knowledge related to the art and culture of ethnic groups in Kanchanaburi Province, and 2) to compile it as a cultural reference source for the province. This was a qualitative research based on the synthesis of academic works published in journals and databases of Kanchanaburi Rajabhat University. Data were analyzed using content analysis in order to obtain useful information for the study of research on the art and culture of ethnic groups in Kanchanaburi Province. The research found that previous studies on the art and culture of ethnic groups in Kanchanaburi, conducted by researchers from Kanchanaburi Rajabhat University, focused on the specific contexts of those ethnic groups. A total of 14 studies were identified, which could be categorized according to five cultural fields - criteria used for selecting outstanding cultural contributors for the “Manee Kanchana” award. These five fields included: Local wisdom: 9 studies, Language and culture: 2 studies, Sufficiency economy: 1 study, Performing arts: 1 study, Literary arts: 1 study. The studies employed a qualitative research approach, based on phenomenology, using in-depth interviews with elderly community members, community leaders, and local scholars in order to explore cultural phenomena and community lifestyles. Additionally, the research revealed that these studies focused on four ethnic groups: the Karen, Mon, Tai Song Dam, and Khmu. The content of the studies included aspects such as lifestyle, beliefs, food, settlement, cultural traditions, literature, performing arts, traditional medicine, and language. However, it was found that other ethnic groups, such as the Phuan, Yuan, Lao Wiang, and Lao Khrang, had not yet been studied. Therefore, further research on these ethnic groups was recommended in order to gain a more comprehensive understanding of the ways of life and cultural traditions of all ethnic communities in Kanchanaburi Province. The references for all 14 studies could be accessed from three sources: the Office of Academic Resources and Information Technology at Kanchanaburi Rajabhat University, Khon Kaen University, and Chiang Mai University.

Keywords: Art and Culture; Local Wisdom; Research Synthesis; Ethnic Group

Cultural Officer, Professional Level Arts and Culture Office, Kanchanaburi Rajabhat University

*Corresponding Author: pooh_oui@kru.ac.th

บทนำ

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งของประเทศไทยตั้งอยู่ในภาคตะวันตกของประเทศไทย มีพรมแดนติดกับประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีสภาพภูมิศาสตร์ทางธรรมชาติที่สมบูรณ์สอดคล้องต่อการดำรงชีวิตซึ่งเป็นปัจจัยประการหนึ่งที่ส่งผลให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรเข้ามาก่อตั้งชุมชนจำนวนมากทั้งคนในประเทศและชนกลุ่มน้อย ประชากรในจังหวัดกาญจนบุรีประกอบด้วยหลายเชื้อชาติ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชนิพนธ์เกี่ยวกับประชากรจังหวัดกาญจนบุรี สมัยนั้นว่ามีกลุ่มคนไทย จีน ลาว มอญ กะเหรี่ยง และขมุ King Rama V (1961) และจากการศึกษาทางวิจัยแผนที่กลุ่มชาติพันธุ์ และภาษาในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ (2554) พบว่ามีชาติพันธุ์ที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ประกอบด้วย กะเหรี่ยง มอญ ไทยโซ่ง ไทยยวน ไทยพวน ลาวเวียง ลาวครั่ง ขมุ โดยในแต่ละชาติพันธุ์นั้นมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสืบทอดประเพณี และวัฒนธรรมของตนเองมาอย่างยาวนาน

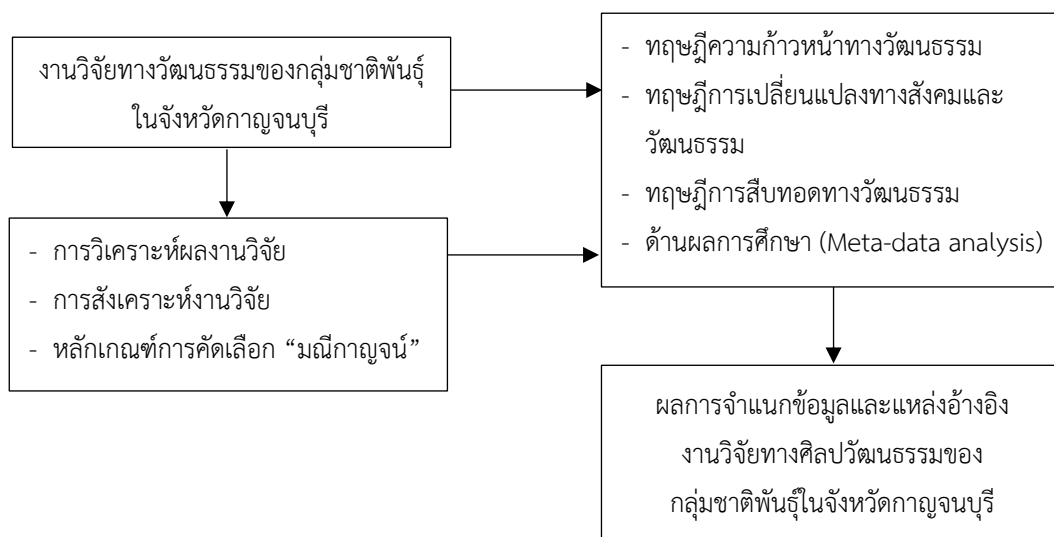
จากการศึกษาทางวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (2567) พบว่า มีนักวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ได้ศึกษาบริบทเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากภูมิปัญญาในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน การสังเกต การลงพื้นที่สำรวจ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชน ใช้การวิจัยเชิงเอกสารผสมผสานกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการประยุกต์วิธีวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาโดยมีกลุ่มชาติพันธุ์และประเด็นทางวัฒนธรรมที่ศึกษาอย่างหลากหลาย ซึ่งแหล่งข้อมูลจากงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมฯ ดังกล่าว มีบริบทเนื้อหา เรื่องราว และความสนใจของผู้วิจัยในกลุ่มชาติพันธุ์ที่แตกต่างกัน และมีการรวบรวมเพียงเป็นแหล่งอ้างอิงเท่านั้น อีกทั้งงานวิจัยแต่ละเรื่องมีประเด็นของชาติพันธุ์ที่มีทั้งบริบทเชื่อมโยงที่แตกต่างกัน หากมีการสังเคราะห์ข้อมูลใหม่ โดยเฉพาะความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ “มณีกาญจน์” ที่ใช้ในการแบ่งกลุ่มสาขาทางวัฒนธรรมจะสามารถเชื่อมโยงให้เห็นลักษณะและคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมดังกล่าว อีกทั้งสามารถเชื่อมโยงและจำแนกองค์ความรู้ภายใต้งานวิจัยดังกล่าว ได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้นเพื่อให้มีผลงานวิจัยเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จึงได้จัดทำงานวิจัยเรื่องการสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยเป็นการสังเคราะห์งานวิจัยที่ได้มีการเผยแพร่ลงในวารสารวิชาการและฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัย งานวิจัยดังกล่าวเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจะเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย ผู้วิจัยได้เลือกงานวิจัยทางชาติพันธุ์ที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี จากนั้นจำแนกงานวิจัยออกเป็นสาขาตามระเบียบการคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกสาขาที่มีความเหมาะสมกับงานทางศิลปวัฒนธรรม จำนวน 16 สาขา ได้แก่ 1) สาขาศาสนา 2) สาขาศิลปะการแสดง 3) สาขาศุริยางคศิลป์ 4) สาขาสถาปัตยกรรม 5) สาขาทัศนศิลป์ 6) สาขาออกแบบ 7) สาขาวรรณศิลป์ 8) สาขาหัตถศิลป์ 9) สาขาเรขศิลป์ 10) สาขาอุตสาหกรรมศิลป์ 11) สาขาโบราณคดี 12) สาขาประเพณีท้องถิ่น 13) สาขากีฬาและนันทนาการ 14) สาขาวัฒนธรรมทางภาษา 15) สาขาเศรษฐกิจพอเพียง และ 16) สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการใช้การศึกษาข้อมูลงานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งเป็นแนวทางในการดำเนินงานวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อให้มีความครอบคลุมและชัดเจนมาก

ยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นประโยชน์สำหรับนักเรียนนักศึกษา และบุคลากรทั่วไปในการศึกษาข้อมูลงานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อจำแนกและศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี
- 2) เพื่อรวบรวมเป็นแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี

กรอบแนวคิด

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แบบแผนการวิจัย

งานวิจัยดังกล่าวเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งการวิจัยเอกสารเป็นการวิจัยประเภทหนึ่งทางสังคมศาสตร์ โดยผู้วิจัยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือเอกสาร รายงาน ภาพยนตร์ วิทยุทัศน์ ภาพวาด สมุดบันทึก ทั้งที่เป็นสิ่งพิมพ์หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์ แล้วเสนอผลการศึกษาเชิงวิเคราะห์และสังเคราะห์จากข้อมูลที่ได้ อาภา วรรณฉวี (2564) สำหรับงานวิจัยดังกล่าวโดยเบื้องต้นทางผู้วิจัยได้ดำเนินการกระบวนการศึกษาตามระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัย (Methodology) โดยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ด้วยกระบวนการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) โดยการทบทวนแนวความคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง การสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี เป็นการศึกษางานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการเผยแพร่ลงในวารสารวิชาการ

และฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี โดยงานวิจัยดังกล่าวเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยจะเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ตรงตามหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกงานวิจัยทางชาติพันธุ์ที่มีอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยงานวิจัยดังกล่าวได้มีการจำแนกตามระเบียบการคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” ซึ่งงาน “มณีกาญจน์” เป็นโครงการ/กิจกรรมของสำนักศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม เผยแพร่และประกาศเกียรติคุณยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม รางวัล “มณีกาญจน์” ซึ่งได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกสาขาที่มีความเหมาะสมกับงานทางศิลปวัฒนธรรม จำนวน 17 สาขา ได้แก่ 1) สาขาศาสนา 2) สาขาศิลปะการแสดง 3) สาขาครุวิทยาคศิลป์ 4) สาขาสถาปัตยกรรม 5) สาขาทัศนศิลป์ 6) สาขาออกแบบ 7) สาขาวรรณศิลป์ 8) สาขาหัตถศิลป์ 9) สาขาเรขศิลป์ 10) สาขาอุตสาหกรรมศิลป์ 11) สาขาโบราณคดี 12) สาขาประเพณีท้องถิ่น 13) สาขากีฬาและนันทนาการ 14) สาขาวัฒนธรรมทางภาษา 15) สาขาเศรษฐกิจพอเพียง 16) สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น และ 17) สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นข้อมูลภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สามารถใช้เป็นข้อมูลในการศึกษาเปรียบเทียบและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี และเป็นแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยเอกสารงานวิจัยที่ได้มีการค้นคว้ามาเพื่อใช้เป็นเครื่องมือ คือ งานวิจัยด้านศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการเผยแพร่ลงในวารสารวิชาการและฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยรวบรวมนงานวิจัยด้วยตนเอง พร้อมกับการบันทึกรายละเอียดข้อมูลต่าง ๆ ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยค้นคว้าวิจัยฉบับสมบูรณ์ (Full text) หรือบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรีจากห้องสมุดและจากหน่วยงานสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยอ่านวิจัยตลอดทั้งฉบับอย่างละเอียดในทุกส่วนของงานวิจัยเพื่อจับประเด็นเนื้อหาของงานวิจัยที่จะนำมาศึกษาเปรียบเทียบและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 3 จำแนกงานวิจัยตามระเบียบการคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” โดยกำหนดประเด็นไว้จำนวน 17 สาขา

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลงานวิจัยที่ได้ทำการจำแนกแต่ละประเด็นมาดำเนินการสังเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบและสร้างองค์ความรู้ใหม่ในเรื่องที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรีต่อไป

4. การสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 กำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อที่ผู้วิจัยจะได้ทราบว่าต้องการสังเคราะห์งานวิจัยในประเด็นใดในงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัยได้กำหนดการศึกษางานวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อจำแนกและศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี รวมทั้งเพื่อรวบรวมเป็นแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 2 กำหนดงานวิจัยที่จะนำมาสังเคราะห์โดยกำหนดขอบเขตว่าจะนำงานวิจัยใดมาสังเคราะห์ ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้กำหนดประเภทงานวิจัยที่ต้องการสังเคราะห์ คือเป็นงานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์ ในจังหวัดกาญจนบุรีและมีการเผยแพร่ลงในวารสารวิชาการ และฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ทั้งนี้งานวิจัยดังกล่าวได้มีการจำแนกตามระเบียบการคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” ซึ่งได้คัดเลือกสาขาที่มีความเหมาะสมกับงานวิจัยของกลุ่มชาติพันธุ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นข้อมูลภาพรวมของกลุ่มชาติพันธุ์

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษางานวิจัยอย่างละเอียดและทำการบันทึกข้อมูลงานวิจัยที่ได้ ในการศึกษาข้อมูลงานวิจัยดังกล่าวผู้วิจัย ได้ศึกษาบริบทเฉพาะของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กะเหรี่ยง มอญ ไทยทรงดำ และขมุ โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม วรรณกรรม ศิลปะการแสดง และกฎหมาย มีงานวิจัยที่ศึกษาทางกลุ่มชาติพันธุ์จำนวน 14 เรื่อง และมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกโดยอาศัยปรากฏการณ์วิทยา เป็นการสัมภาษณ์ทั้งทางตรงและไม่เป็นทางการ และใช้รูปแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนต่าง ๆ โดยการสอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ราษฎรชุมชน เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของบริบทชุมชนเหล่านั้น ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตของชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง

ขั้นตอนที่ 4 นำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกงานวิจัยมาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ภายหลังจากการดำเนินการศึกษาแล้วผู้วิจัยนำข้อมูลมาทำการสังเคราะห์ โดยจำแนกออกเป็นประเด็นต่าง ๆ เพื่อให้สามารถมองมิติทางวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ซึ่งการจำแนกที่ได้จัดทำประกอบด้วย 1) จำแนกสาขาทางศิลปวัฒนธรรมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) จำแนกงานวิจัยตามกลุ่มชาติพันธุ์ ในจังหวัดกาญจนบุรี 3) แหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 5 เขียนรายงานและนำเสนอรายงาน จากนั้นนำผลที่ได้ไปใช้และนำไปเผยแพร่ เพื่อให้ผู้สนใจนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ต่อไป

ผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยทางชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีและมีการเผยแพร่ผลงานลงในวารสารวิชาการ และฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี พบว่ามีงานวิจัยที่สอดคล้องกับสาขาทางวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” จำนวน 14 เรื่อง โดยเป็นบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 ประกอบด้วย

- 1) งานวิจัย เรื่อง ภูมิปัญญาอาหารมอญ ชุมชนมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
- 2) งานวิจัย เรื่อง การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กระบุง ตำบลแม่กระบุง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
- 3) งานวิจัย เรื่อง ประเพณีวัฒนธรรม มอญใหม่ เพื่อส่งเสริมการค้าขายแดน กรณีศึกษาบ้านพุน้ำร้อนจังหวัดกาญจนบุรี
- 4) งานวิจัย เรื่อง การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทย ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ ที่บ้านลั่นถัน อำเภอดงพญาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
- 5) งานวิจัย เรื่อง วิถีวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันของชาวขมุ ตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
- 6) งานวิจัย เรื่อง วิถีชีวิตความเป็นมาและสภาพการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดกาญจนบุรี

- 7) งานวิจัย เรื่อง ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภาษาในจังหวัดกาญจนบุรี
- 8) งานวิจัย เรื่อง ร่างกฎหมายเฉพาะคุ้มครองท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาบ้านทิพูเย อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
- 9) งานวิจัย เรื่อง การตั้งถิ่นฐานและการปรับปรุงทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านทิพูเย จังหวัดกาญจนบุรี
- 10) งานวิจัย เรื่อง รูปแบบนาฏกรรมการฟ้อนแคนไทยทรงดำ จังหวัดกาญจนบุรี
- 11) งานวิจัย เรื่อง ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาบ้านทิพูเย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
- 12) งานวิจัย เรื่อง บทบาท ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจชุมชนชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาผู้นำกิจกรรมในชุมชนกะเหรี่ยงโพล่งบ้านไผ่-สาละวะ ตำบลไผ่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี
- 13) งานวิจัย เรื่อง แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ บ้านทิพูเย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี
14. งานวิจัย เรื่อง การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาหมู่บ้านทิพูเย ตำบลชะแล อำเภอทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี

1. ผลการจำแนกข้อมูลตามสาขาทางวัฒนธรรม

ผู้วิจัยได้นำผลงานวิจัยทั้ง 14 เรื่อง มาจำแนกข้อมูลตามกลุ่มสาขาทางวัฒนธรรมซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางศิลปวัฒนธรรม “มณีกาญจน์” เพื่อประกาศเกียรติคุณยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลผู้มีผลงานดีเด่นทางด้านศิลปะและวัฒนธรรม โครงการดังกล่าวมีการกำหนดประเด็นสาขาทางวัฒนธรรมเพื่อใช้สำหรับการพิจารณาคัดเลือกคุณสมบัติผู้ที่สมควรได้รับรางวัลมณีกาญจน์ ซึ่งมีสาขาทางวัฒนธรรม จำนวน 17 สาขา ได้แก่ 1. สาขาศาสนา 2. สาขาศิลปะการแสดง 3. สาขาดุริยางคศิลป์ 4. สาขาสถาปัตยกรรม 5. สาขาทัศนศิลป์ 6. สาขาออกแบบ 7. สาขาวรรณศิลป์ 8. สาขาหัตถศิลป์ 9. สาขาเรขศิลป์ 10. สาขาอุตสาหกรรมศิลป์ 11. สาขาโบราณคดี 12. สาขาประเพณีท้องถิ่น 13. สาขากีฬาและนันทนาการ 14. สาขาวัฒนธรรมทางภาษา 15. สาขาเศรษฐกิจพอเพียง 16. สาขามุมปัญญาท้องถิ่น และ 17. สาขาส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ซึ่งสาขาทางวัฒนธรรมที่นำมาใช้นี้ได้รับการพิจารณาคำนิยามให้มีความเหมาะสมกับงานทางวัฒนธรรมจากผู้ทรงคุณวุฒิของหน่วยงานและศึกษาข้อมูลจากหน่วยงานที่ดำเนินงานทางศิลปวัฒนธรรม ที่ได้มีการจัดโครงการคัดเลือกผู้มีผลงานดีเด่นทางวัฒนธรรม ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถจำแนกงานวิจัยตามสาขาศิลปวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นกาญจนบุรีออกเป็น 5 สาขา รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำแนกสาขาทางศิลปวัฒนธรรมกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ลำดับ	สาขาทางวัฒนธรรม	จำนวนเรื่อง	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
1	สาขามุมปัญญาท้องถิ่น	9	1. ภูมิปัญญาอาหารมอญ ชุมชนมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 2. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กระบุง ตำบลแม่กระบุง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี 3. ประเพณีวัฒนธรรม มอญใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้าชายแดน กรณีศึกษาบ้านพุน้ำร้อนจังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	สาขาทางวัฒนธรรม	จำนวนเรื่อง	งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
			4. ศึกษาวิถีวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันของชาวชุมชนตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี 5. วิถีชีวิตความเป็นมาและสภาพการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดกาญจนบุรี 6. การตั้งถิ่นฐานและการปรับปรุงนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านทิพย์ จังหวัดกาญจนบุรี 7. บทบาท ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจชุมชนชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาผู้นำกิจกรรมในชุมชนกะเหรี่ยงไพล่บ้านไผ่ไผ่-สาละวะ ตำบลไผ่ไผ่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 8. ร่างกฎหมายเฉพาะคุ้มครองท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษากันต๊อ อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี 9. ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษากันต๊อ ตำบลชะแล อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี
2	สาขาวัฒนธรรมทางภาษา	2	1. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทย ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ ที่บ้านลิ้นถิ่น อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี 2. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภาษาในจังหวัดกาญจนบุรี
3	สาขาเศรษฐกิจพอเพียง	1	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ บ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี
4	สาขาศิลปะการแสดง	1	รูปแบบนาฏกรรมการฟ้อนแคนไทยทรงดำ จังหวัดกาญจนบุรี
5	สาขาวรรณศิลป์	1	การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณี ศึกษาหมู่บ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอบางแพ จังหวัดกาญจนบุรี

2. แหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 14 เรื่อง โดยเป็นบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 ผู้วิจัยได้รวบรวมการเผยแพร่ผลงานวิจัยดังกล่าวเพื่อใช้สำหรับเป็นข้อมูลแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี รายละเอียดตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	งานวิจัย	ผู้วิจัย	การเผยแพร่	งบประมาณ สนับสนุน
1	ภูมิปัญญาอาหารมอญ ชุมชนมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	บุษบา ทองอุปการ	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	-
2	การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กระบุง ตำบลแม่กระบุง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี	ธง บุญเรือง	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2555
3	ประเพณีวัฒนธรรม มอญใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้าขายแดนกรณีศึกษาบ้านพุร้อนจังหวัดกาญจนบุรี	ธีระพันธ์ โชคอุดมชัย	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2555
4	ศึกษาวิถีวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันของชาวขมุตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี	อรพรรณ วักดิ์เพ็ชร	งานประชุมวิชาการระดับชาติ ศิลปกรรมวัฒนธรรม และการออกแบบภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่อาเซียน ครั้งที่ 2 มหาวิทยาลัยขอนแก่น	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2558
5	วิถีชีวิตความเป็นมาและสภาพการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดกาญจนบุรี	บุญรอด ชลารักษ์	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2552
6	การตั้งถิ่นฐานและการปรับปรุงถนนวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านทิพเย จังหวัดกาญจนบุรี	วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
7	บทบาท ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจชุมชนชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาผู้นำกิจกรรมในชุมชนกะเหรี่ยงไถ่บ้านไถ่ไว่-สาละวะ ตำบลไถ่ไว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	มะระแซะ เล้าะและ	สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ประจำปีงบประมาณ 2563

ลำดับ	งานวิจัย	ผู้วิจัย	การเผยแพร่	งบประมาณ สนับสนุน
8	ร่างกฎหมายเฉพาะคุ้มครอง ท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาบ้านทิพูเย อำเภ ทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี	เสาวภางค์ บุญฤทธิ์โร พงษ์ศักดิ์ รักษาเพชร สมชาย เจริญกิจ	สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา
9	การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ของผู้พูดภาษาไทย ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ ที่บ้านลั่นถัน อำเภทองผาภูมิ จังหวัด กาญจนบุรี	มธุรส คุ่มประสิทธิ์	สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี ประจำปี งบประมาณ 2556
10	ความหลากหลายทางวัฒนธรรม ด้านภาษาในจังหวัดกาญจนบุรี	ราตรี แจ่มนิยม	สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี ประจำปี งบประมาณ 2554
11	ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านใน การดูแลสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาบ้านทิพูเย ตำบลชะแล อำเภทองผาภูมิ จังหวัด กาญจนบุรี	มนสินี ดาบเงิน	สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา
12	แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพ ชุมชนด้านความมั่นคงทาง อาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงโปว์ บ้านทิพูเย ตำบล ชะแล อำเภทองผาภูมิ จังหวัด กาญจนบุรี	นพรัตน์ ไชยชนะ	วารสารการพัฒนาชุมชนและ คุณภาพชีวิตเครือข่ายบริหาร การวิจัยภาคเหนือตอนบน สถาบันวิจัยพหุศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ https://so02.tci- thaijo.org/index.php/ JCDLQ/article/view/244590	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี ประจำปี งบประมาณ 2561
13	รูปแบบนาฏกรรมการฟ้อนแคน ไทยทรงดำ จังหวัดกาญจนบุรี	ชญานุช เชียงคิ้ว	สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี ประจำปี งบประมาณ 2562
14	การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่น ของชาวกะเหรี่ยง : กรณี ศึกษา หมู่บ้านทิพูเย ตำบลชะแล อำเภทองผาภูมิ จังหวัด กาญจนบุรี	อุบลภา อินพลอย ราตรี แจ่มนิยม	สำนักวิทยบริการและ เทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กาญจนบุรี	สำนักงาน คณะกรรมการการ อุดมศึกษา

3. ผลการดำเนินงานวิจัยออกตามกลุ่มชาติพันธุ์

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินงานวิจัยออกตามกลุ่มชาติพันธุ์ ซึ่งผลการจำแนกพบว่ามีงานวิจัยทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กะเหรี่ยง มอญ ไทยทรงดำ และขมุ รายละเอียดตามตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำแนกงานวิจัยตามกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี

ลำดับ	ชาติพันธุ์ในกาญจนบุรี	งานวิจัย
1	กะเหรี่ยง	1. การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กระบุง ตำบลแม่กระบุง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี 2. บทบาท ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจชุมชน ชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาผู้นำกิจกรรมในชุมชนกะเหรี่ยงโพล้บ้านไล่โว่-สาละวะ ตำบลไล่โว่ อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 3. ร่างกฎหมายเฉพาะคุ้มครองท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษากำนันทิพย์ อำเภอดงมะดาง จังหวัดกาญจนบุรี 4. การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษากำนันทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงมะดาง จังหวัดกาญจนบุรี 5. การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทย ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ ที่บ้านลั่นถัน อำเภอดงมะดาง จังหวัดกาญจนบุรี 6. ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษากำนันทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงมะดาง จังหวัดกาญจนบุรี 7. แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์ กะเหรี่ยงโปว์ บ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงมะดาง จังหวัดกาญจนบุรี
2	มอญ	1. ภูมิปัญญาอาหารมอญ ชุมชนมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี 2. ประเพณีวัฒนธรรม มอญใหญ่ เพื่อส่งเสริมการค้าขายแดน กรณีศึกษากำนันน้ำร้อน จังหวัดกาญจนบุรี
3	ไทยโซ่ง	1. รูปแบบนาฏกรรมการฟ้อนแคนไทยทรงดำ จังหวัดกาญจนบุรี
4	ขมุ	1. ศึกษาวิถีวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันของชาวขมุตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี
5	ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ	1. ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภาษาในจังหวัดกาญจนบุรี 2. วิถีชีวิตความเป็นมาและสภาพการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดกาญจนบุรี 3. การตั้งถิ่นฐานและการปรับปรนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านทิพย์ จังหวัดกาญจนบุรี

4. ผลการสังเคราะห์ข้อมูล

จากการสังเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้วิจัยได้นำข้อมูลงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 14 เรื่อง ซึ่งเป็นบทความวิจัยฉบับสมบูรณ์ที่ดำเนินการในระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 มาศึกษาและสังเคราะห์ข้อมูล ทั้งนี้พบว่างานวิจัยดังกล่าวใช้การศึกษาวิจัยหลายรูปแบบทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาจากปรากฏการณ์วิทยา โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากภูมิปัญญาในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน การสังเกต การลงพื้นที่สำรวจ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชน ใช้การวิจัยเชิงเอกสารผสมผสานกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการประยุกต์วิธีวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของบริบทชุมชนเหล่านั้น โดยเป็นการศึกษาในประเด็นทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวกับวิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม วรรณกรรม ศิลปะการแสดง และกฎหมาย และมีการใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้รูปแบบการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับบริบทของชุมชนต่าง ๆ เพื่อให้เห็นถึงปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของบริบทชุมชนเหล่านั้น ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ถึงการดำรงชีวิตของชาติพันธุ์ต่าง ๆ อย่างลึกซึ้งสามารถจำแนกตามประเด็นทางวัฒนธรรมที่ศึกษาและสาขาทางวัฒนธรรมได้ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4 จำแนกงานวิจัยตามประเด็นทางวัฒนธรรม

งานวิจัย	ผู้แต่ง	ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ศึกษา								
		ความเชื่อ	อาหาร	วรรณกรรม	การรักษาโรค	การตั้งถิ่นที่อยู่	วิถีชีวิต	ประเพณีวัฒนธรรม	การแสดง	ภาษา
1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น										
ภูมิปัญญาอาหารมอญ ชุมชนมอญ บ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี	บุษบา ทองอุปการ	✓	✓				✓			
การเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านแม่กระบุง ตำบลแม่กระบุง อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี	ธง บุญเรือง	✓	✓		✓		✓	✓		
ประเพณีวัฒนธรรม มอญใหญ่' เพื่อส่งเสริมการค้าขายแดน กรณีศึกษาบ้านพุน้ำร้อนจังหวัดกาญจนบุรี	ธีระพันธ์ โชคอุดมชัย							✓		
ศึกษาวิถีวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบันของชาวขมุตำบลหนองเป็ด อำเภอศรีสวัสดิ์ จังหวัดกาญจนบุรี	อรรถพรณ วรศักดิ์เพชร	✓	✓		✓	✓	✓	✓		✓
วิถีชีวิตความเป็นมาและสภาพการดำรงชีวิตของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดกาญจนบุรี	บุญรอด ชลารักษ์							✓		
การตั้งถิ่นฐานและการปรับปรนทางวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์บ้านทิพเย จังหวัดกาญจนบุรี	วีระวัฒน์ อุดมทรัพย์					✓	✓			

งานวิจัย	ผู้แต่ง	ประเด็นทางวัฒนธรรมที่ศึกษา								
		ความเชื่อ	อาหาร	วรรณกรรม	การรักษาโรค	การตั้งถิ่นที่อยู่	วิถีชีวิต	ประเพณีวัฒนธรรม	การแสดง	ภาษา
บทบาท ภาวะผู้นำและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอำนาจชุมชนชาติพันธุ์ : กรณีศึกษาผู้นำกิจกรรมในชุมชนกะเหรี่ยงโพล์บ้านไผ่-สาละวะ ตำบลไผ่ อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดกาฬสินธุ์	มะระและ เล้าและ						✓			
ร่างกฎหมายเฉพาะคุ้มครองท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาบ้านทิพย์ อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี	เสาวภาภรณ์ บุญฤทธิ์ โรจน์ศักดิ์ รักษา เพชรสมชาย เจริญกิจ						✓			
ภูมิปัญญาการแพทย์พื้นบ้านในการดูแลสุขภาพของชาวกะเหรี่ยง : กรณีศึกษาบ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี	มนสิณี ดาบเงิน	✓			✓		✓	✓		
2. สาขาวัฒนธรรมทางภาษา										
การผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของผู้พูดภาษาไทย ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ ที่บ้านลิ้นถิ่น อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี	มธุรส คุ่มประสิทธิ์						✓	✓		✓
ความหลากหลายทางวัฒนธรรมด้านภาษาในจังหวัดกาญจนบุรี	ราตรี แจ่มนิยม									✓
3. สาขาเศรษฐกิจพอเพียง										
แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนด้านความมั่นคงทางอาหารของกลุ่มชาติพันธุ์กะเหรี่ยงโปว์ บ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี	นพรัตน์ ไชยชนะ		✓				✓			
4. สาขาศิลปการแสดง										
รูปแบบนาฏกรรมการฟ้อนแคนไทยทรงดำ จังหวัดกาญจนบุรี	ชญาณัฐ เชียงคิ้ว	✓						✓	✓	
5. สาขาวรรณศิลป์										
การศึกษาวรรณกรรมท้องถิ่นของชาวกะเหรี่ยง : กรณี ศึกษาหมู่บ้านทิพย์ ตำบลชะแล อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี	อุบลนภา อินพลอย ราตรี แจ่มนิยม	✓		✓			✓	✓		

อภิปรายผลการวิจัย

จากการรวบรวมและศึกษางานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรีที่ดำเนินการระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวน 14 เรื่อง ใช้รูปแบบการวิจัยที่ใช้มากที่สุดคือการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากภูมิปัญญาในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน การสังเกต การลงพื้นที่สำรวจ ให้ความสำคัญกับการสำรวจสภาพที่เกิดขึ้นจริงของพิธีกรรมท้องถิ่นและเน้นการเก็บข้อมูลในเชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ และแบบสอบถามที่ตรงประเด็นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจน ใช้การวิจัยเชิงเอกสารผสมผสานกับกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งมีการประยุกต์วิธีวิจัยทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการจำแนกกลุ่มงานวิจัยตามสาขาทางวัฒนธรรมที่สอดคล้องกันได้จำนวน 5 สาขาประกอบด้วย

1. สาขาภูมิปัญญาท้องถิ่น ในสาขานี้เป็นการศึกษาที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ ความเชื่อ ความสามารถของคนในท้องถิ่นที่ได้จากการสั่งสมประสบการณ์และการเรียนรู้มาเป็นระยะเวลายาวนาน มีลักษณะเป็นองค์รวมและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม จากการศึกษางานวิจัยพบว่า เป็นการศึกษากลุ่มชาติพันธุ์มอญ กะเหรี่ยง ขมุ ซึ่งเป็นชาติพันธุ์ที่อยู่ในจังหวัดกาญจนบุรีทั้งสิ้น เนื้อหาของงานวิจัยจะเป็นการศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ความเชื่อ โดยศึกษารูปแบบประเพณีดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษ และได้รับการถ่ายทอดมาถึงปัจจุบัน รวมทั้งมีการศึกษาแนวทางการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชาติพันธุ์ให้คงอยู่ต่อไป ซึ่งการศึกษาลักษณะนี้ได้มีนักวิจัยทำการศึกษาในหลายพื้นที่ของประเทศ โดยการลงพื้นที่ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกจากภูมิปัญญาในชุมชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ สอบถามจากผู้สูงอายุในชุมชน ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน การสังเกต การลงพื้นที่สำรวจ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกับชุมชนเพื่อให้ได้ข้อมูลที่แท้จริง สอดคล้องกับ สุรัตน์ วรศรีรัตน์ (2531) ได้ศึกษาเรื่อง “กะเลิง : การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย” ที่เป็นการศึกษาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐาน สภาพภูมิศาสตร์ ระบบเศรษฐกิจ ระบบความเชื่อของการแต่งงาน ระบบครอบครัว ภาษาวรรณกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์กะเลิง ที่บ้านกุดแฮด อำเภอกุดบาก จังหวัดสกลนคร รวมทั้งศึกษาถึงการปรับตัวของกะเลิงและการคงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของความเป็นกะเลิง โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของกะเลิงเป็นต้น สอดคล้องกับ บุญช่วย เทอรุ่ง (2537) ที่ศึกษาเรื่อง “วัฒนธรรมชาวบ้านกรูคุ อำเภอมะนัง นครพนม” โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับวัฒนธรรมและการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรมของกะเลิงที่บ้านกรูคุ อำเภอมะนัง นครพนม ทั้งในเรื่อง ภาษา การอพยพย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ ประเพณีการแต่งงาน ความเชื่อทางจิตวิญญาณ เป็นต้น

2. สาขาวัฒนธรรมทางภาษา ในสาขานี้เป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับสาขาวัฒนธรรมทางภาษาที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานด้านการใช้ภาษาเป็นสื่อถ่ายทอด แสดงออก หรือสร้างสรรค์ ทั้งภาษาไทย ภาษาท้องถิ่น/พื้นเมือง ภาษากลุ่มชาติพันธุ์ และอวัจนภาษา (ภาษามือ ภาษาท่าทาง) จากการศึกษางานวิจัยพบว่า กลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรีที่นักวิจัยได้ทำการวิจัยเป็นชาติพันธุ์ ลาว กะเหรี่ยง พม่า มอญ จากการศึกษามีการกล่าวได้ว่ากลุ่มชนในจังหวัดกาญจนบุรีใช้ภาษาไทยกลางเป็นภาษาประจำจังหวัด โดยใช้เป็นภาษาของทางราชการ ใช้ในสถานการณ์ทางการเรียนการสอนในโรงเรียน การประชุม อบรม สัมมนา และการติดต่อราชการ ส่วนในกรณีการติดต่อในชีวิตประจำวัน ทั่วไปจะสื่อสารด้วยภาษาอีสาน ภาษาลาวโซ่ง ภาษาลาวพวน ภาษาลาวเตี๋ย ภาษาลาวเวียง ภาษามอญ ภาษากะเหรี่ยง และภาษาคำเมือง (ยวน) ลักษณะเช่นนี้อาจทำให้กลุ่มชาติพันธุ์ที่พูดภาษาอื่นที่ไม่ใช่

ภาษาไทยกลาง มีแนวโน้มที่จะถูกภาษาไทยกลางแทรกในเรื่องระบบเสียงและการใช้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงของสังคม ในยุคปัจจุบันเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้วิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์จำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้อยู่ร่วมกันภายในสังคม ได้อย่างเหมาะสม สิ่งที่ยังคงอนุรักษ์ไว้คือการสื่อสารด้วยภาษาทางชาติพันธุ์ที่เป็นเอกลักษณ์ทางเครื่องหมายที่บ่งบอก ความเป็นชาติพันธุ์ของตนเองยังคงอยู่ ทั้งนี้มีนักวิจัยได้ทำการศึกษาความหลากหลายทางภาษาที่มีผลต่อการ เปลี่ยนแปลงทางภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ สอดคล้องกับ สุวิไล เปรมศรีรัตน์ (2549) สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทย กับความหลากหลายทางชาติพันธุ์ได้กล่าวว่า ดินแดนเอเชียอาคเนย์มีความซับซ้อนด้านภาษาและชาติพันธุ์มีลักษณะ ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ทั้งในแง่ของวิถีชีวิต ภาษาวัฒนธรรม ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย แต่เนื่องจากประเทศได้สร้างเครื่องมือของการสื่อสารเพื่อก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของรัฐจึงได้กำหนดภาษาประจำชาติ เพื่อใช้ในการติดต่อสื่อสาร เป็นภาษาราชการ จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาษาของกลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศ ใกล้สูญหายไป ถึงแม้กลุ่มชาติพันธุ์จะสามารถใช้ภาษาสองภาษาหรือสามภาษาในสถานการณ์ต่างกัน แต่ด้วยอิทธิพล ของโลกาภิวัตน์และนโยบายภาษาของประเทศมีส่วนสำคัญให้ภาษาต่าง ๆ อยู่ในภาวะถดถอยและมีบางภาษาที่กำลังอยู่ใน ภาวะวิกฤตใกล้สูญ แต่ทั้งนี้ก็ยังมีความพยายามจากบางกลุ่มชนที่ยังมีพลังและความพยายามที่จะสงวนรักษาภาษา ของตนไว้ ส่วนในเขตชายแดนยังมีกลุ่มชาติพันธุ์ขนาดใหญ่ยังคงต่อสู้เพื่อที่รักษาศักดิ์ศรีในสังคมไทยให้อยู่ต่อไป

3. สาขาเศรษฐกิจพอเพียง ในสาขานี้เป็นการศึกษางานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับสาขาเศรษฐกิจพอเพียง ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานด้านอาหารและโภชนาการ การเกษตร การแพทย์แผนไทยและการแพทย์พื้นบ้าน โหราศาสตร์ และดาราศาสตร์ การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ชาวกะเหรี่ยงมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ที่อย่างเรียบง่าย พึ่งพาธรรมชาติและปฏิบัติตามวิถีที่เคยปฏิบัติมาแต่ครั้งอดีต เป็นสังคมเกษตรกรรมและหาของป่า ยึดกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ ดำรงชีวิตจากการพึ่งพาอาศัยฐานทรัพยากรท้องถิ่น รวมทั้งมีแนวทางการ เสริมสร้างความมั่นคงทางอาหารของชาติพันธุ์ให้ได้อย่างยั่งยืนต่อไปอีกยาวนาน สอดคล้องกับ อโนดาซ์ รัชเวชย์ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน ที่กล่าวว่า ทางอำเภอได้มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการและอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ อย่างยั่งยืนบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงอยู่หลายกิจกรรม อาทิ กิจกรรมการป้องกันไม่ให้เกิดไฟป่าและการเผาในที่โล่ง ในชุมชน กิจกรรมกำหนดพื้นที่ทางการเกษตร กิจกรรมลดการเผาเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร กิจกรรมการทำแนว กันไฟ กิจกรรมเดินป่าเฝ้าระวังไฟ กิจกรรมเดินป่าเฝ้าระวังไฟเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อเฝ้าระวังไฟภายในพื้นที่ป่า บริเวณรอบ ๆ หมู่บ้าน กิจกรรมการสร้างความรู้และความตระหนักในการป้องกันมลพิษทางน้ำที่เกิดจากการเกษตร ซึ่งกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้อยู่คู่กับชุมชนและเพื่อให้ชุมชน ได้ใช้ประโยชน์จากผืนป่าได้ต่อไปอีกยาวนาน รวมทั้งยังสอดคล้องกับ วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์ (2566) ที่ศึกษามุมมอง และทัศนคติที่มีต่อรูปแบบการพัฒนาของศูนย์พัฒนาโครงการ หลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่ที่ส่งผลต่อวิถีชีวิต ของสังคมและชุมชนของชนเผ่าที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม กล่าวคือ ชุมชนมี “การเปลี่ยนสู่ความทันสมัย” (Modernization) มากขึ้นจากการเข้ามามีบทบาทของศูนย์ฯ แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานของรัฐได้เข้ามามีความสำคัญ ในการพัฒนาซึ่งเรียกว่า การพัฒนาที่ดำเนินการโดยรัฐมีบทบาทหลักในกระบวนการการพัฒนาผ่านโครงการ และนโยบายด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชนเผ่าตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียง ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม ส่งผลให้ประชาชนมี ชีวิต ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เลี้ยงตัวเอง มีความพึงพอใจในชีวิตความเป็นอยู่ด้วยการน้อมนำพระราชดำริว่าด้วย

เศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นแนวทางในการพัฒนาพื้นที่ อาจกล่าวได้ว่าการเข้ามามีบทบาทของภาครัฐในการจัดการโครงการและการพัฒนาชุมชนส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นไปในรูปแบบการอนุรักษ์ สืบทอดชุมชนและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างสังคมอยู่ดีมีสุขซึ่งเป็นกลไกที่สำคัญและส่งผลให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

4. สาขาศิลปะการแสดง ในสาขานี้เป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับโซน ละคร ระบำ รำ ฟ้อน นาฏศิลป์ จากการศึกษางานวิจัยพบว่า นักวิจัยศึกษาในเรื่องรูปแบบนาฏกรรมการฟ้อนแคนไทยทรงดำ จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์หนึ่งที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี ในการศึกษาดังกล่าวพบว่ารูปแบบการแสดงการฟ้อนแคนเป็นศิลปะแห่งการฟ้อนรำของชาวไทยทรงดำที่ปรากฏอยู่ในการละเล่นพื้นบ้านที่เรียกว่า การเล่นคอน มีรูปแบบการฟ้อนไปตามความรู้สึกไม่ได้ใช้ระเบียบแบบแผนตายตัว ท่าทางการฟ้อนแคนของชายและหญิงจึงมีการใส่ลีลาที่แตกต่างกัน มีจุดประสงค์เพื่อให้ได้ทำความรู้จักกันรวมทั้งเพื่อเกิดความสุขสนทนและสร้างมิตรไมตรีต่อกัน การฟ้อนแคนเป็นประเพณีของชาวไทยทรงดำที่มีการอนุรักษ์ไว้เพื่อมิให้สูญหายไปโดยจะเป็นการสืบสานไว้ในรูปแบบงานประจำปี ในท้องถิ่น สามารถกล่าวได้ว่าการฟ้อนแคนเป็นอัตลักษณ์ของชาวไทยทรงดำที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและแสดงถึงมิตรไมตรีต่อกันผ่านศิลปะการฟ้อนรำ นอกจากนี้การฟ้อนของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยทรงดำยังมีกระจายอยู่ในพื้นที่อื่นของประเทศเนื่องจากการอพยพย้ายที่อยู่อาศัยไปในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทยทำให้การแสดงฟ้อนแคนของชาวไทยทรงดำยังคงมีการอนุรักษ์สืบทอดไว้อย่างจนถึงปัจจุบัน สอดคล้องกับ อาทิตย์ โพธิศรีทอง และปัญญา รุ่งเรือง (2551) ที่กล่าวว่า ชาวไทยทรงดำที่อาศัยอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรีส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ที่อพยพมาจากจังหวัดเพชรบุรี เพื่อแสวงหาที่ทำกินใหม่ การเข้ามาอาศัยในช่วงแรก ๆ ของชาวไทยทรงดำยังคงยึดถือวัฒนธรรมของตนเองไว้ได้เป็นอย่างดีแต่เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางสังคมและเทคโนโลยีมากขึ้นส่งผลให้วัฒนธรรมประเพณีเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม เช่น ประเพณีการเล่นคอนฟ้อนแคนหรือประเพณีอื่นก่อน ในอดีตการเล่นคอนฟ้อนแคนเป็นประเพณีที่คนหนุ่มสาวจะได้มีโอกาสเข้ามาพบปะพูดคุยกันโดยผ่านกระบวนการต่างๆ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การเจรจาขอเล่นคอนและการรับเล่นคอน 2) การโยนลูกคอน ซึ่งในระหว่างการเล่นลูกคอนนั้น จะมีการขบความจากผู้นำฝ่ายหญิงและฝ่ายชายในเชิงเกี้ยวพาราสีกันไปมาอยู่ตลอดเวลาและ 3) การวานสาวและการไถ่สาว คือการเปิดโอกาสให้หนุ่มสาวได้มีโอกาสพูดคุยกันตามลำพังและสุดท้ายก็จะเข้าสู่ช่วงของการฟ้อนแคน ซึ่งเป็นการฟ้อนรำตามแบบฉบับที่ได้รับการสืบทอดกันมาแต่ครั้งอดีต ซึ่งเป็นการฟ้อนประกอบเสียงแคนของหมอแคนประจำหมู่บ้าน ในปัจจุบันประเพณีการเล่นคอนฟ้อนแคนของชาวไทยทรงดำในจังหวัดสุพรรณบุรี ได้มีการลดขั้นตอนให้สั้นลงโดยเหลือเพียงขั้นตอนการเล่นลูกคอนและการฟ้อนแคนเท่านั้น

5. สาขาวรรณศิลป์ ในสาขานี้เป็นการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับงานเขียน ได้แก่ นิทาน ตำนาน เรื่องเล่า เรื่องสั้น คำคม นวนิยาย บทเพลง สารคดี ร้อยแก้ว ร้อยกรอง จากการศึกษางานวิจัยพบว่า วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงได้ถูกถ่ายทอดออกมาในรูปแบบนิทาน เพลงพื้นบ้าน และเรื่องเล่าที่มีการเล่าสู่กันฟังมาตั้งแต่โบราณ เป็นการถ่ายทอดสภาพวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชาวกะเหรี่ยงที่อยู่ท่ามกลางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย อีกทั้งยังแฝงไว้ด้วยคำสอนที่ผสมผสานกันระหว่างความเชื่อดั้งเดิมและความเชื่อในทางพุทธศาสนา อันเกี่ยวข้องกับเรื่องการประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่าความสัมพันธ์ของคนในหมู่บ้านและคนในครอบครัวก็เต็มไปด้วยความอบอุ่น ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันให้ความสำคัญกับความกตัญญู จะเห็นได้ว่าชาวกะเหรี่ยงได้มีการถ่ายทอดรูปแบบประเพณีวัฒนธรรม

ของตนผ่านทางนิทาน เรื่องเล่า เพลงพื้นบ้าน เพื่อเป็นการปลูกฝังความเชื่อค่านิยมของตนให้กับลูกหลานได้เรียนรู้ และเพื่อไม่ให้สิ่งที่บรรพบุรุษสร้างมาเลือนหายไปจากสังคมกะเหรี่ยงในปัจจุบัน สอดคล้องกับ ธมน ต๊ะสุ (2022) ที่กล่าวถึงภาพสะท้อนของวิถีชีวิต มีการถ่ายทอดผ่านทางนิทานพื้นบ้าน ในด้านวิถีชีวิตส่วนใหญ่ยังคงมีวิถีชีวิตที่ยังคงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ วิถีชีวิตที่ผูกพันกับป่าและธรรมชาติจะเห็นได้จากนิทานหลายเรื่องซึ่งตัวละครจะต้องมีส่วนเข้าไปพึ่งพาอาศัยทรัพยากรในป่าเพื่อดำรงชีวิต ดังนั้น วิถีชีวิตของกะเหรี่ยงจึงจะให้ความเคารพต่อธรรมชาติเนื่องจากมีพื้นฐานความเชื่อที่ว่าธรรมชาติเป็นผู้สรรค์สร้างทุกชีวิต กะเหรี่ยงบ้านปูเต๋อมีปฏิสัมพันธ์กับสังคมภายนอก มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์ทางด้านวัฒนธรรมระหว่างคนกะเหรี่ยงกับชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อยู่โดยรอบ เช่น คนไทยถิ่นเหนือ พม่า และกะเหรี่ยงเผ่าอื่น ๆ ความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมนี้เองที่มีความกลมกลืนไปกับวิถีชีวิตซึ่งสะท้อนผ่านตำนานและนิทาน สามารถกล่าวได้ว่าจากภาพสะท้อนวิถีชีวิต บทบาทและคุณค่า ที่พบในนิทานพื้นบ้านกะเหรี่ยงแดงบ้านปูเต๋อ ตำบลแม่มูก อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก พบว่ายังคงมีวิถีชีวิตที่ยังคงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือวิถีชีวิตที่ผูกพันกับป่าและธรรมชาติ แต่เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วกะเหรี่ยงแดงบ้านปูเต๋อก็มีการปรับตัวให้รับกับวัฒนธรรมภายนอกหลายด้านทั้งการแต่งกาย การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำการเกษตรและการใช้ภาษา เป็นต้น

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

1. สรุปผลการวิจัย

1.1 เพื่อจำแนกศึกษาองค์ความรู้ และรวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรีที่มีการเผยแพร่ผลงานลงในวารสารวิชาการและฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีระหว่างปี พ.ศ. 2550 – 2563 เท่านั้น จากการศึกษาสามารถแสดงข้อมูลการค้นพบได้ดังนี้

- 1) งานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี มีงานวิจัยทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มชาติพันธุ์ จำนวน 4 กลุ่มชาติพันธุ์ ประกอบด้วย กะเหรี่ยง มอญ ไทยทรงดำ และขมุ
- 2) งานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี มีสาขาทางศิลปวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง 5 สาขา ประกอบด้วย สาขามิปัญญาท้องถิ่น มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 8 เรื่อง สาขาวัฒนธรรมทางภาษา มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 เรื่อง สาขาเศรษฐกิจพอเพียง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 2 เรื่อง สาขาศิลปะการแสดง มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่อง สาขาวรรณศิลป์ มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 1 เรื่อง
- 3) งานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี มีการศึกษาประเด็นทางวัฒนธรรม ได้แก่ วิถีชีวิต ประเพณี พิธีกรรม วัฒนธรรม วรรณกรรม ศิลปะการแสดง และกฎหมาย

1.2 เพื่อรวบรวมเป็นแหล่งอ้างอิงเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดกาญจนบุรี จากการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยที่เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่า มีการเผยแพร่ผลงานลงในวารสารวิชาการและฐานข้อมูลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี รวมทั้งมีการเผยแพร่ในรูปแบบการนำเสนอในเวทีงานวิชาการและตีพิมพ์ลงในวารสารวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1) นักเรียน นักศึกษา ได้รับข้อมูลทางชาติพันธุ์ที่เชื่อมโยงงานวิจัยทางศิลปวัฒนธรรมโดยเฉพาะคุณค่าและมรดกวัฒนธรรมชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี

2) นักวิจัยได้มีแหล่งข้อมูลอ้างอิงและต่อยอดองค์ความรู้ในการทำวิจัยเกี่ยวกับชาติพันธุ์ในพื้นที่จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 เพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาของกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดกาญจนบุรี อาทิ ไทยพวน ไทยยวน ลาวเวียง ลาวครั่ง เป็นต้น เพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตและศึกษาวัฒนธรรมประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์อื่นต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรีที่สนับสนุนทุนการวิจัย ขอขอบคุณ ดร.เศกสิทธิ์ ปักชี ผู้อำนวยการสำนักศิลปะและวัฒนธรรม ที่ให้คำปรึกษาแนะนำและติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินการวิจัย ขอขอบคุณ ผศ.ดร.เฉลิมพล ศรีทอง อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตกาญจนบุรี ที่ให้คำแนะนำตรวจสอบข้อมูลเพื่อปรับปรุงเนื้อหาให้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี และขอบคุณอาจารย์ศิวาฉวี ชัยเชาวรินทร์ ที่ปรับปรุงข้อมูลเนื้อหาภาษาอังกฤษจนเสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

เอกสารอ้างอิง

- ธมน ต๊ะสุ และคณะ. (2565). ภาพสะท้อนด้านวิถีชีวิต บทบาทและคุณค่าที่ปรากฏในนิทานพื้นบ้านกะเหรี่ยงแดงบ้านปูเต้อย ตำบลแม่กู่ อำเภอแม่สลอด จังหวัดตาก. *วารสารมนุษยศาสตร์ ฉบับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, 11(1), 33-62.
- บุญช่วย เทอรุ่ง. (2537). *วัฒนธรรมชาวบ้านกุรุคุ อำเภอเมืองนครพนม จังหวัดนครพนม..* (ปริญญาณิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. มหาสารคาม.
- วสันต์ ปวนปิ่นวงศ์. (2565). เศรษฐกิจพอเพียงกรอบคิดการพัฒนาชุมชนชาติพันธุ์ของประเทศไทย: ศึกษาความเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต กิจกรรมทางเศรษฐกิจ บริบททางสังคมและชุมชนของชนเผ่าในบริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงหนองหอย จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารสังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 53(1), 101-130.
- สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. (2567). *รายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดกาญจนบุรี*. สืบค้นจาก <https://rdi.kru.ac.th/>
- สมทรง บุรุษพัฒน์ และคณะ. (2554). แผนที่กลุ่มชาติพันธุ์และภาษาในภูมิภาคตะวันตกของประเทศไทย. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 30(2), 83-114.
- สุรัตน์ วรจรัสรัตน์. (2531). *กะเลิง : การศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.
- สุวิไล เปรมศรีรัตน์. (2549). สถานการณ์ทางภาษาในสังคมไทยกับความหลากหลายทางชาติพันธุ์. *วารสารภาษาและวัฒนธรรม*, 25(2), 5-17.

- อนันดา รัชเวทย์. (2558). การจัดการความหลากหลายทางชีวภาพบนฐานเศรษฐกิจพอเพียงของกลุ่มชาติพันธุ์ในพื้นที่
อำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน. *วารสารบัณฑิตวิจัย*, 6(2), 78-91.
- อาทิตย์ โพธิ์ศรีทอง และปัญญา รุ่งเรือง. (2551). *การเล่นคอนฟ้อนแคนของชาวไทยทรงดำในจังหวัดสุพรรณบุรี*.
(ปริญญานพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. กรุงเทพฯ
- อาภา วรรณฉวี. (2564). *การวิจัยเอกสาร (Documentary Research)*. สืบค้นจาก <https://bsru.net-documentary-research>
- King Rama V, His Majesty the King. (1961). *His Royal Highness celebrates the Sai Yok Year 1239 (2420)*.
Bangkok: Capital : Teacher Council.